

103
2/1

Pyda Józef

42-322 Csechowice-Dziedrce

++ ?

Wyrzysk
AK

Pyda Józef

ps. "Jadusz"
Pom.
JL-205/814

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

Pyda Józef .....

J:K: 2.05/814 Pom. .....

Wypiski AOK .....

I./1. Relacja *lc. 15 s. 1-15* —

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora —

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja —

.....

.....

.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne *lc. 14*

VI. Fotografie *brak*

1./1. Relacja

1. Relacja ntasno, Pydy Józefa
- data wpływu XI 1988 r., rękopis
oryg. - Arch. E. Ławackiej

l. 15 str. 1-15

Relacja członka Konspiracji

Józef Pyda, ur. 15. II. 1919 we wsi Gliny woj.
Kalisz. Od roku 1920 do 1. IX 1939 mieszkałem
w Poborcu wielkiej gm. Białostowie pow. kuyawicki.
Od roku 1940 po powrocie do domu zaangażowałem
pracę w Sp. Kolejarstwie w Białostowie, gdzie pracowalem
do zakończenia wojny. Mój ojciec był
rolnikiem. Posiadał gospodarstwo w Poborcu k.
Jak wszyscy polacy w roku 1940 zostali wysiedle-
ni i wraz z całą rodziną przymusowo prze-
wiezieni do wsi Arentowo k. Kwartuska Kr.
Ja mieszkałem w czasie okupacji w Białostowie.
W roku 1941 mieliśmy zakonspiracyjne wyjedźlanie
polaków z wyjątkiem wsi Okulimiec, gdzie mies-
kali polacy mający małe gospodarstwa (4-6 ha).
Po ukaraniu się odczynny Fontana i zagrożeniu,
że kto nie podpisał kontraktu auf die deutsche
Vollstunde, będzie jako wrogi w wrony uznany,
polacy znaleźli się u nas w b. trudnej sytu-
acji. Trzeba podkreślić tutaj, że b. mało było
takich, którzy zmieniłi narodowości odrzuci-
li krzyż i uchyliłi to po długim czasie, po
wielu namowach, groźbach, namierach. Byłi
wyjątki że syn i reszta rodziny podpisałi t. zw.
Vollstunde po zamordowaniu ojca w obliczu za to, że
listy nie chciał podpisać. W rodzinach, które podpisały

liście synowie wiszą zostali do trojaka nie-
morskiego i po krótkim przeszkoleniu skierowani
przeważnie na front wschodni z tego też nie
wrócili do domów- ginsli.

W latach 1939-1944 Niemcy wymordowali w granicach
Białostocznicy sowieckich, którzy brali udział w
powstaniach; idyotów i porażonych, przestępców
inteligencji, dużo młodych ludzi, którzy zostali
wskazani przez tubylczych Niemców, że należeli
do strasaka, legionistów, byli aktywnymi członkami
organizacji polskich. Z pomied wielu wymienię
kilku wspomnianych polaków, których nazwiska
pamiętam: Chyla Jan, Klis' Józef, Walski Jan,
Buryński Paweł, Panhat? Kaja Wiktor. Licz.
niektórzy w Białostoczynie, mianem

wielu polaków porzuciłszy przez Niemców
funkcyjnych było zamiarem omiśćre nazwiska
nazwiska - ukrywać się przez całą okupację.
Ze mną w jednym pokoju mieszkał w Białostoczynie
Yasholski ^{Feliks} Bernard, mianowicie z Bydgoszczy
porzuciłszy ze udziałem w walce o Bydgoszcz w 1939,
ukrywał się pod nazwiskiem ^{Barnard} Malak. Aktywny
członek AK.

Zaledwie kilka ^{polskich} rodzin zdążyło zachować swoje
przynależności narodowe do końca wojny, między
innymi i moja. Różnych argumentów używano
aby wybronić się od zmiany narodowości, aby
zachować polskość.

Do wielu t. zw. egzaminów przyjechał do p. Biernata Stawintara i do mnie sam Kreisleiter. Rozmawiał z nami w antykoory, zadawał wiele pytań, przekonywał że pracujemy w niemieckim zakładzie, że rozmawiamy w niemieckim języku ze dostawcami i innymi przedsiębiorcami i t. d. W pierwszym momencie zadał nam pytanie jak rozmawiamy w domu. Cytatem w tym czasie książkę napisaną przez Goethego, więc odpowiedziałem że w domu rozmawiamy po polsku. Drugiego po polsku jeśli w pracy amary język niemiecki zapytał wtedy pokoralem mu książkę w której Goethe opisuje manerę i stosunek różnych ludzi, ujął porównania ptaki: Kaczy ptak tak śpiewa jak miś drób króci i dlatego też i my w domu mówimy swoim językiem. Ten moment zawarzył, że ani moja rodzina, ani p. Biernata nie było więcej nakłaniane do podpisania Volksloty.

Rodziny, które obroniły się od prągu do narodowca niemieckiej to: Biernotowie, ~~Stachowiczowie~~ Stachowiczowie, Sawiny, Branienicowic, Cyprychowic w Białostoku i Kotodziejcy, Wienoskowic, Helakowic, Pydłowic, Nikotajewscy, ~~Paulewiczowie~~ Paulewiczowie w Miasteczku. Było nas polaków w okresie okupacji 4 latach 1940-1945 w rejonie Miasteczka i Białostoku nie wiele. Jednakże analizujemy się wszyscy dobrze. Niektórzy do siebie zupełnie zaufanie. Każdy był gotów pomagać sobie wzajemnie. Wszyscy głęboko wierzyli, że niemiecy wojnę przegrają i wrócą dla nas wolność - polska

Krótko, bo moimaby pisać dużo, przedstawilem atmosferę panującą wśród wielkich grup niemieckich na terenie gm. Białostockie polaków. Sześciomiesięczny kontakt z innymi regionami polski. Wiedzieliśmy już że z kraju powstają organizacje stawiające sobie za cel walkę z okupantem. Już nie pamiętam daty, ani roku kiedy to została zorganizowana Armia Krajowa w Białostoku. Bezpośrednim przełożonym moim był Komendant pan Stanisław Biernat ps. Franek.

Pamiętam, że po Krótkim naradzie rozpręgliśmy wszelkie struny. Nie martwiliśmy się wcale o trudności, gdyż uważaliśmy się wspaniałe tak dobre że pozostała tylko formalności - odwołanie przysięgi przysięga odwołaliśmy w różnych miejscach - na drodze w mieszkaniach, w domu, w pracy. Te struny należało do naszej organizacji nigdy nie przedmiotem, może wiedział Komendant. Myślałem że należeli wspaniałe, którym mogli należeć, do których mieliśmy pełne zaufanie. Ja byłem zastępcą Komendanta. Do moich obowiązków należało: utrzymywanie ciągłego kontaktu z Komendą w Miasteczku Krajeńskim, zorganizowanie radia, odbieranie audycji z Londynu i przekazywanie bieżących wiadomości o sytuacji na frontach i polityce alianców. Organizowanie przerzutów ludzi zagrożonych w inne regiony kraju; dbałość o powiększenie szeregu organizacji i t. w Miasteczku Krajeńskim miałem komórkę b. dobrze zorganizowaną, że do

krótorych działaczy materialu. Walenty Kotodziejski
Wiktor Chmara, Polentan Krotowski, Józef Pięćkord
i jego synowie Józef i Koronel i trzy córki, którym
imiom już nie pamiętam, Bar Zbigniew, Leon
Gruse, Józef Nowak - zwany partyzantem, gdyż
całą okupację ukrywał się w lesie. Na terenie
naszej działalności były przejściowe obozy jeńców
angielskich, a pod koniec wojny także rosyjskich.
Po skrośczeniu niemieców do Rosji w 1947 r. przez
teren nasz na linii Bydgoszcz - Piła przewieziono
wagunami towarowymi jeńców rosyjskich, którzy
b ile traktowani przez niemieców, głodni i zmara-
niali uciekali z transportów ukrywając się na
roztętych łąkach nadnoteckich przylegających do
linii kolejowej na całym odcinku Bydgoszcz - Piła.
Józef Pięćkordowa przez nas pomoc w postaci żywno-
ści i odzieży niejednego żołnierza od niechyb-
nej śmierci. Ryzyko pomagania żołnierzom rosyjs-
kim było b. wielkie, groziło to śmiercią, a mimo
to pomagano. Zadaniem to wykonywały przeważnie
Kobiety suszące siano lub dzieci pasące krowy.
Pomocą udzielano bez kontaktowania się.
Dzieci lub Kobiety zostawiały w różnych miejscach
porzki z żywnością, odzieżą i lekarstwami, które
zabierali przeważnie nocą ukryci żołnierze. Po drugiej
stronie miałem^{z nimi} kilka pistoletów i amunicji.
Kilku starych trudności działaczy^{z nimi} dwa punkty podziemne
radiowe. Na porcie w Miastku kr. pracowat przed
wojną i w czasie wojny po Wiktor Chmara. Catorick, który
skutecznie kontrolował przez wiele lat korespondencje

przychodząca i wychodząca z komisariatu policyjnego⁶⁶
arbeitsamtu. Wiedzieliśmy o wszelkich akcjach
i na czas ostrejalismy zainteresowanych
polaków. Ten sam Chmura Wiktor dostarczał
nam setki kartek żywnościowych. Nie wiem
do dzisiaj jak On zdobywał tyle kart. Za namową
swoją zgodził się przyjąć obywatelstwo niemieckie.
Po wojnie przez łódź zrehabilitowany po moim
zrzeczeniu, że za moim pośrednictwem pomaga-
ją polakom. Nie mogłem jednak zeznać w
tym czasie, że był On członkiem A.K. i że razem
pracowaliśmy pomagając innym A.K.owcom. Leon
Gruse^{szwagier} i Zbigniew Bar z Brzeszka mieli za za-
danie między innymi zabezpieczać i ukrywać do-
brą broń. Robili to dobrze, lecz mimo tego
jedni z Niemców zaczęli ich obserwować i podjęli
próbę, że kruszą coś przeciw nim. Porozmawiałem^{telet} komen-
dantem policyjnym podstarostą p. Chmurą i ostrzegł ich
co im grozi. Zorganizowaliśmy^{ich} przetrwanie na terenie
Kide, a z tamtegoż przy pomocy innych dostali się
Leon Gruse na Węgry, a z Bar do Anglii a był
brat uciekł jako pilot w pomocy harmonie w czasie
powstania warszawskiego. Byliśmy przygotowani na
żadne ewentualności dlatego utrzymywaliśmy
w lesach tutajszych kilka bunkrów, które nazi-
wały się pod opieką "J. Nowaka i partyzanta", który
je wykonał i utrzymywał w stanie używalności.
Mielismy duże zastrzeżenia co do wykonywania ich
przez J.N., lecz mimo wszystko mięt nie dowiedzieli

71
są o ich istocie, a w kilku wypadkach wyko-
rzestano je jako schronienie na krótki okres
dla więźniów, którzy nie mieli lepszego
miejsca do ukrycia się. Bunkry te zostały zniszczone
dopiero po wojnie, kiedy J. Nowak wstąpił
na krótko do służby w M.O. J. Nowak nie był
członkiem A.K., a wręczko co robił traktował
jako pomoc innym polakom. Sam musiał się
ukrywać gdyż był ścigany przez Niemców na
nielegalny ubój i wini. Nigdy też nie wspominał
dotychczas o współpracy narzeczonej z nim chociaż
gdyż mi kiedyś mówił podejrzewat mnie, iż
pracuje w organizacji, a ponieważ inni nie
mówili o tym nie było. Miał on sypiać A.K.
W Bratostwie przy Nociu istniał przystanek dla
barak płynących po Nociu, które przez kanał
Bydgoski miały połączenie z Brdą, a dalej wiozę
do Gdańska, a płynąc w dół kład i Odrę ze
Szecinem. Przystanek ten był naszym dobrym
punktem służącym do przerzutów i ukrycia
na barkach nieznanych ludzi ukrywających
się. Wtedy, że kilku skorzystało z tej drogi i
przedostali się do Gdańska i Szecina, a z tam-
tego dalej do Anglii. Wtedy również że od polaków
zatrudnionych na barkach za zgodności niektórych
nasz Koledzy otrzymywali broni. Droga wodna
można było się dostać dość bezpiecznie do Bydgoszczy
i do Borów Tucholskich. Nasz Koledzy miernikowy
nad rzeką mieli również za zadanie na otrzymywanie
rozkaz Komisarzy most na Nociu

Na terenie powiatu krynwickiego w Potulicach 8
znajdował się duży obóz wysiedlonych polaków.
W obozie tym umieszczono wielu młodych nauko-
wych. Panowały tam trudne warunki życia
brak żywności, środków do mycia, odzieży. Mimo
że nam też było się trudno organizowaliśmy
do zakończenia okupacji stałą pomoc. Co tydzień
w sobotę i niedzielę zawoziłimy wszystko co było
ludziom tym potrzebne, aby przetrwać. Paki dostar-
czane były w dozwolonych ilościach przez bramę,
często różnymi sposobami; przez przekupionych
strażników, przez umiśnionych kierowników, przez ukry-
wanie w umiśnionych miejscach. Do Potulic naj-
częściej jeździły nasze matki. (pan Biernatowa,
Kotodzieńska moja matka i i.)
Było kilka wypadków, że udało się nam zwinąć
z obozu całe rodziny. Ja osobnie zabrałem zwo-
lenie rodziny Wianieckich z Brzostowa (matkę z
dwójkiem dzieci.) oraz Tadeusza Wozniaka.
Aby doprowadzić do zwolnienia było
wielkiego sprytu, odwagi, dostarczenie różnych do-
kumentów, najróżniej fałszywych, zaświadczeń lek.
i przemogdań. Obóz Potulicki kowitował naszą organi-
zacji dużo zachodu, ofiarności, konspiracyj. Należy
dostarczyć żywności trzeba było wynosić z mleczarni
masło, sery, wędzoności lewa kostki żywnościowe
i odzieżowe, przedwojenni w różnych miejscach a w końcu
przebiec do celu. Było się w wiecznym napięciu
w razie najgorzejgo zdecydowania na wszystko.

9
W Potulicach znajdowali się również wzięciowie
prowierzeni ze Stutthofu. Ci również byli objęci
naszą pomocą i opieką. Wielu z nich utrzymywało
ponieważ kontakt ze swoją rodziną. Pamiętam
jeden z nich nazwisko: Bogdan Wilhelm, brisolek
Stutthofa b. marynarz obrońca Gdyni. Przy naszej
komorce AK bardzo żywotnie było kilka kobiet. One
stały się ~~dotychczas~~ zajmowały się dotychczas
nazwiskami i adresami ludzi ^(polskich) którzy im mieli rodzin
kennung i potrzebowali pomocy. Przygotowywały pakiety
sympozjone.

Od roku 1943 niemiecy zaczęli aresztować p. Stanisława
Biernata i innych w dniach polskich świąt narodowych
byłoby to tak, że otrzymywaliśmy kilka dni
przed przypadającym świętem, najpóźniej 3 maja, wzywano
do stawienia się na policy. Odnotowałam nam, że przez
3 doby będziemy reżymnikami, a jeśli w tym czasie
na naszym terenie wydarzy się coś wyjątkowego prze-
ciwnie w naszym, zastanawiamy rozstrzelani. Zaręczeni byli
zawone w naszej celi więziennych w Białobrunie, zamieszka-
jących się w podziemiu między innymi. Tak dobre
byłoby zorganizowanie i na ile nas wtedy było
stać, świadomy również fakt, że w czasie drugiego z balów
naszego aresztowania kolechy nasi mieli dombrane
klucze do otwarcia drzwi i następnie do zejścia
kajdaniów. W czasie przetrzymywania nas mieliśmy
bardzo dobrą informację z zewnątrz. Okazuje, dowodził tym
p. Biernat - Tadeusz.

W roku 1944 brytyjski leśniczy Dobne zorganizowano
 Tworzyliśmy wtedy już dużą siłę. Broni nie było dużo
 ale w szeregach opracowane były plany jak ją zdobyć.
 Na terenie Białobłonia i Miastanka znajdowały się magaz-
 yny broni i amunicji stanowiące wyposażenie tzw.
 Volksturmów. Atak z zaskoczenia naszym zdanem
 musiał się udać. Wnysł się otrzymano meldunki
 z góry dostarczone nam przez Tęczyńską od końca
 dawnej powiatu wskazywały o pierwszym czasie, po
 przyłączeniu powstania warszawskiego, że może powstać
 iść cały kraj. Po otrzymaniu takiego rozkazu
 moim zdanem brytyjski zdołali zdobyć Białobłonia
 Miastanko i budynek w godzinę. Tylko szybka
 akcja mogła przynieść zwycięstwo, a do tego brytyjski
 zdołali i przystosowali.

W roku 1944, kiedy niemiecy wojnę zaczęli wyrażnie prze-
 grywać, sytuacja stawała się coraz bardziej napięta.
 Na teren nasz zaczęli przybywać różni niekimierni:
 wojska niemieckiego, z bronią i innymi co musieli
 się ukrywać. Karęły z polskimi ukrywali kogoś.
 W lesie u naszego, partyzanta tworzyła się coraz
 większa grupa ludzi. Niebezpieczeństwo dekompiracji
 było coraz większe. Zgodnie z otrzymanym
 instrukcją należało spakować i wyjechać do Warszawy.
 Organizacja w tym roku została ostatecznie
 i zakreślono, żeby wielu Polaków wzięli niemiecy do
 kopania rowów w okolicy Ryńska nad Drwęcą.
 Z kopania rowów ze przestępem do domu w grudniu 44 r. Rozpoczęło
 w lesie zaczęli otaczają i otwożdżenie nam polskich
 postępowo b. szybko. 4 dnia 20 stycznia 1945

rozrytkie kwalanty się nad Notecią, 3 km⁴¹ 11
od Białostawia.

W czasie od wiosny do końca grudnia przetrwały
polaków z naszych stron wywieziono na t. zw. kopanie
rowów. Byli tam Koledzy z Bystrzka, Naki, Krowcy.
Tysiące polaków z całego powiatu węgierskiego. Zakładowe
rowo nas ma powrót w stodołach majątku, które
mamy nie pamiętam, a potem już do końca w
pobliskim lesie w ciemnościach. Później o tym dlatego, że
polacy sprzedani razem z różnych stron, jeśli
chodzą taka komercyjnie potrafią się porozumieć
jednocześnie i zorganizować w tym czasie sta-
nowiliśmy silny, chociaż bez broni, oddział A.K.
Mamy ważne kontakty z A.K. węgierskim. Z Biało-
stawiem również mieliśmy kontakt. Przed nas byli
też tacy, których trzeba było ukrywać, gdyż byli powoływani
przez polisy. Zorganizowanie było w kampanie pancerne
do Torunia i Bydgoszczy. W Bydgoszczy pamiętam jeden
punkt na węgierskim Rynku u mieszczącego tam
Czesława Romińskiego do którego to dostarczone Feliks
Pisule, który tam przelatywał do zakazania wojny.
Kiedy wojska Radzieckie zbliżyły się do Białostawia, zgodzi-
łem się z poleceniem centrali nielicznej w miarę możliwości
udzielać im pomocy. Naszycy zostali kontakt z
dowódcą i dzięki udzielonym informacjom naszym
zostały zostali silny oddział niemiecki między
Białostawiem a Pabirką, bez strat zdobyto Miasteczko
i duże ilości w naszym regionie.

Po oswojeniu naszej ziemi węgierskiej 14

do organizowania na terenie Powiatu
 i Miastka K. administracji i uruchomienie
 zakładu pracy. Natychmiast uruchomiono była
 poczta i telegraf. Mieliśmy połączenie telefoniczne
 z kielkoma gminami. Zaistniały sklep i przetwó-
 mleka w 1 mleczarniach. Rurociągi, młyn, piekarnia,
 restauracja no i Urząd Gminny. Rybie rybki wa-
 cące do norweg. 4 miastach chrześcijaństwa Komenda,
 Radzińska i Miłogó Obywatelska. Otwarto szkoły.
 Naukowcami na początku były absolwenci 7 lat szkoły
 podstawowej. Z biegiem czasu dopiero zastępowano ich
 osobami z wykształceniem średnim. Niemcy prawie
 nigdy opuścili swoje tu ośrodki, domy, wyjeżdża-
 jąc z wycofaniem oddziałami niemieckimi na
 zachód. Polacy ze wszystkich stron strasili do domów.
 Na rozkaz komendy wyjęli polary, aparaty radio
 i aparaty radiowe. Na polecenie komendanta powia-
 towego A. K. na norw. terenie zaprestata chrześ-
 cian, lecz pozostali nadal w konspiracji. Chcieli o
 to, aby się nie ujawniało, gdyż karą do 10 lat
 śmiertelności do A. K. groziła kara więzienia
 lub wygnanie na północ.

W dniu 19 marca 1945 zostatem aresztowany przez
 UB. Wraz ze mną aresztowano: Stanisław Bironsta
 Awentego Kotłowski i Miastka Krajńskiego i
 Najmorski z Grabionnej. Aresztowano nas pod zarz-
 tem przynależności do A. K. Cały czas do dnia
 zwolnienia siedzieliśmy w więzieniu w Bystrzyce
 (4 podwórka łącznie) 4 miesiące dniach siedzieliśmy 15

w ciastkach celach w piwnicy razem z innymi
 ciastkami, którymi nie uciekli. Cel był mały 3x3 m
 a siedzieli nas tam około 20 osób. Wybitni byli
 w obronku, aby móc oddychać. Wśród niemieckich byli
 tacy, którzy nas rusali, miedziel, w gwałtownym polakami,
 nie rozumiali w jakim celu, że co my znajdujemy
 się razem z innymi. Rozmowa toczyła się w języku
 niemieckim. Jedynie dostawaliśmy raz na dzień -
 kawałek suchego chleba i trochę kawy. Po dwóch dniach
 zabrano nas z piwnicy i rozdzielono każdego do innej
 celi. Pierwszy tydzień nikt nie zapytał się nawet
 jak się nazywamy. W drugim tygodniu przysłał
 kilku żołnierzy rozpytać (N.K.W.D.) a komendant - tak się
 przedstawił - K.B. p. Skowronski, który sprowadził nam
 personalia i ma tyje skamieniałe. Nie przedstawiono nam
 żadnego zarzutu. Codziennie stuchaliśmy krzyków
 i jęsków litych niemieców. Codziennie ktoś został zabity.
 Mieliśmy wypałek, że któregoś dnia oprowy otworzyli
 swoją celę i jeden z nich odleżał się do śmierci. Ty
 też taki sam jesteś jak ci niemiecy i mordercy ci się
 to samo. Kręci nam udana do góry, wziętem
 nasz od taboretu i porwiechiatem - spróbuj a
 przekonasz się że nie jestem taki sam. W tej chwili
 na korytarzu rozległ się strzał i z portalem w
 wąsku spadł komendant K.B. krzyknął tu nie wolno.
 To zadecydowało, że nie dotrą do tragedii. Gdyby mi
 któregoś udawało ja ułaskawiać go napawo b. silnie.
 Było mi wtedy wszystko jedno. Można sobie wyobrazić
 jak czuję się polony, który kilka lat walny z okupantem

robisz wszystko, aby zachować pokój, a kiedy
 wolności tak oczekiwane nastąpi, zamiast dalej
 walczyć z niemieckim wojskiem (bo wojna jeszcze
 trwała) zostaje amentowaniem i traktowaniem jak
 Niemcy. Od tego wydalenia w więzieniu nie się
 dalej nie dążyło. Zaczęto mnie namawiać
 A.K. w dniu 20 kwietnia 1945 r. przyjechał do mnie
 mój brat, aby się ze mną zobaczyć i porozmawiać, bo stry-
 mat Kartę powrotania do wojska. Brata Karana zabrał
 w kantynie w łobzie i zawołał mnie. Spotkanie
 trwało około 15 minut. Po tym czasie ja i mój
 brat do celi. Oświadczając wtedy, że do więzienia
 nie pójdę, gdyż jako Polak mogę się ale tylko z
 bratem do wojska i walczyć z Niemcami. Perwersje
 mnie dąży skutku było zaczęto mnie się odrywać
 od brata. Trzymaliśmy się tak mocno, że najpierw
 trzech strażników, a potem chyba z 10-ciu mnie ptra-
 fili mnie oddzielili od brata. Chciano nas razem
 zapchnąć na dziedziniec, ale mnie dało ten rudy
 kuzaczek po godzinie namówienia, siłowania i perswazji
 przyjechał komendant K.B. który obiecywał zaczął, że
 zostanę zwolniony za kilka dni jak tylko zakonczą
 się śledztwo. Prosząc o dowody winy, mówiąc, że
 jak może się koniecznie śledztwo kiedy mi niekto mięgo
 nie zerwać, o mnie nie odurzę i t.d. i t.d. Komendant
 K.B. wreszcie, powiadomił komendanta # wojennego
 który przylet również na miejsce. Wtedy mnie
 wiedział co z nami robić. Komendant wojenny
 zarządził wzmocnić po moich naleganiach alet sprawy
 Przeprosiono i przy mnie przerosło mnie tenk

po której majdował się jeden papieros
wspaniałym. Pamiętam, że kiedy mi go
przeedytano zaraz krzyknęłam co po rozpakowaniu -
papier wrócił do końca, a mnie karat idę
z bratem do domu. I w ten sposób dnia
20. kwietnia 1945 r. opuściłam więzienie w
Wrocławu. Na drugi dzień znalazłam 3 ok
korytarzy w Maczelnikow AK

Wspominając to wszystko po tylu latach ciekawość
chcę się dowieść i pytać, czy opisał wszystko dobrze
czy napisał krzyżem.

W tym czasie 25 lat i więcej czasu okupacji poza robotą
po wojnie wybrałam sobie komunistyczną młodzież
w Warszawie kr., zorganizowałam tam spółdzielnię
mleczarską, potem dyrektorem jej kr., potem kierowniczką
tam studiując potem od 1955 r. byłam z-eg dyrektorką
do 1968 r. od tego czasu do dzisiaj na emeryturze
dyrektorem pensjonariusz. Od roku 1956 jestem
członkinią PZPR. Mam różne odznaczenia państwowe
i c.

Józef Pyda
ps. "Tadeusz"

obecny mój adres:
43-322 Czeczowice Dzielne
ul. Chrobrego 8
407 Katowice
Tel 522-55

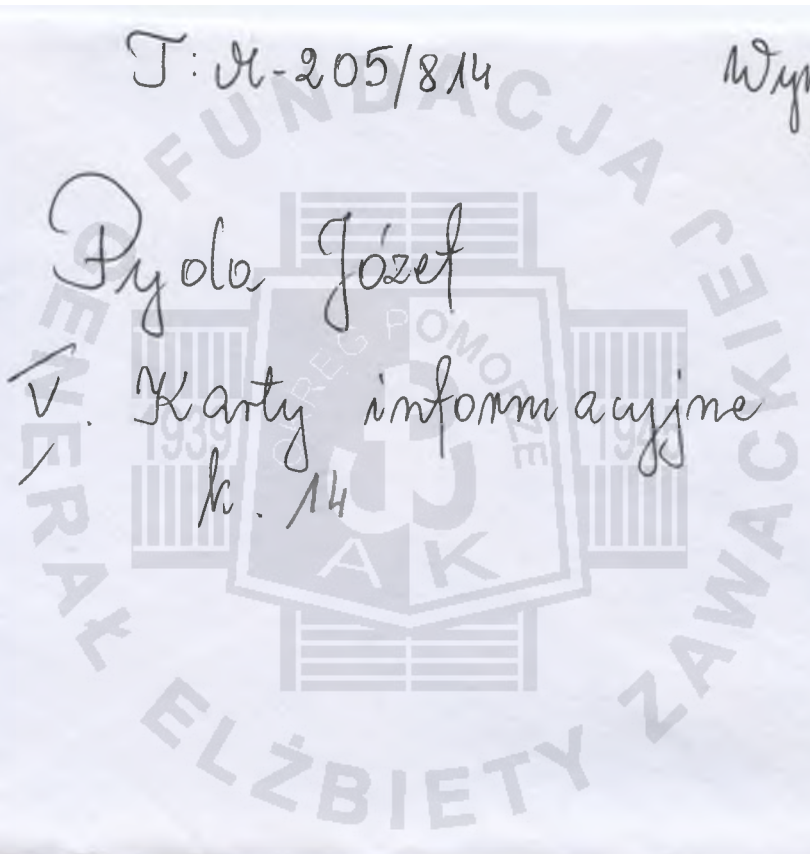
Wspominając Piotrowicza podjęłam J. Pyda ps. Tadeusz
benedykt Albin i Karol K. Karol Albin i Karol K. Karol

T: K-205/814

Wypisy sk.
AK

Dyola Józef

V. Karty informacyjne
k. 14

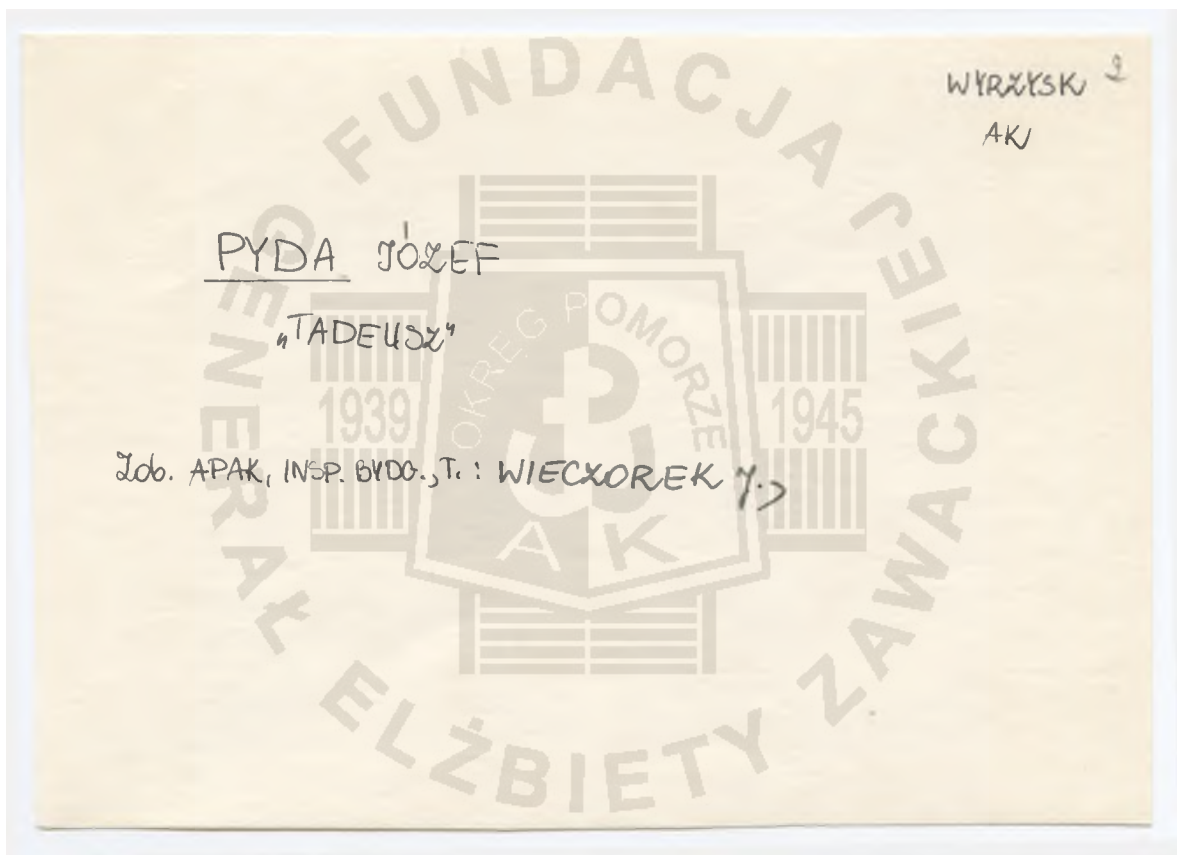

T M. 205

AK Wyrzysk
1

Pydo. Józef + Tadeusz
ur. 15. 11. 1919 r. we wsi Gliny woj. Kalisz

rel. Musiał Benedykt - kandydat.

WYRZYSK 3
AK

PYDA JOZEF

"TADEUSZ"

Zob. APAK, INSP. BYDG., T.: WIECZOREK 7.

Pyda Józef
ps. "Jadysz"

Wyżyski 3
AK

Wprowadził do AK brata Stanisława
Leona ps. "Józef"; był zastępcą d-uy
rejonu Białostanie - Miasteczko Krajiniec
(dowodca sier. Stanisław Bniernot ps. Frank)
podlegającym Obwodowi AK Wyżyski z
siedzibą w Makle m. Moter; komendantem
Obw. był por. m. Benedykt Rusiat ps. "Karol"

zob: T. M - 1100/1855 Pyda Stanisław insp.
Bydg. 1 2. " str. 1

Wz. VI 101

Pyda Józef
ps. "Tadeusz"

Wyrzysk⁴
AK

Zastępca d-ty rejonu AK
w Białostoku w okresie od końca
1943r. do stycznia 1945.

zob: T: M-1100/1855 Pyda St. Leon,
w. 1/2 str. 1; insp. Bydg.

488 VI, 101

Autora Ty' relajji - Josefa Pyolj -
fr. Tedeuse pucru probis'ce. (Hymny sk.)

brati podpisim

Obecna knihce puvicestka, mu:
43-322 bedkvice - Seidkise
ul. Obrobrjo 8

Tomii, du. 25 puzik. 1888 r.

knihkati Murici, Karel
Knihkati. "Obrobrjo 8 r. 1888 r."

Pyda, Józef
ps. "Tadeusz"

Bydgoszcz
P.V. 6

Z jego i Mieczysława Burety
rekomendacji ukryto sibięgo
z prac przymusowych w Górdlepi
Felixsa Pistuta, od września 1943r.
w mieszkaniu Gł. Romińskiego -
ul. Jesuickie 3 w Bydgoszy (był to
pokój na strychu, który zajmował
Gł. Romiński w ciotki Kochan.

zob. J. W. 1140/1812, 308, 2. III s. 1-4 Gł. Romiński
-mp. Bydgoszcz

a Pyda Józef

Wypisy
PK 7

Zeszyty Dej. Biatośliwie.

zob. J. M-87/696 Musiat B., 2. IV / 1
s. 9, Imp. Pyda. - list z 31.01.1994.
2. IV / 2 s. 1 (list Józefa Pydy do
Benedykta Musiata)

488. T, 102

Pyda Józef
ps. "Tadeusz"

Wypysk
AK 8

Zastępca dowódcy Rej. AK Białostanie (dowódca Stanisław Biermat);
razem z Józefem Wierzonkiem
ps. "Bolesław" zorganizował Placówki
AK w Miasteczku Krajeńskim.

zob: J: M: 87/696 Husiat Benedykt,
cz. "art. "Roz. Nadnotedki"
28. IV 1942 - imp. Bydg.

Pyda Józef
ps. "Tadusz"

Wypiszk
AV

9

Rej. AV Białostowie; głównie pro-
wadził mosty radiowy, korzystając
z radiodbiornika u Emila
Klocbuchera, właściciela hotelu w
Białostowie (razem z Taduszem
Biermotem).

zob. T. W. 87/696 Musiał B., z. II;
"Roz. Nadmoteli" - imp. Bydgoski

488 V 102

Pyda Józef

Wypysk 10
AV

Rej. UR Białostowie; ukrywał
Jaskółskiego Feliksa męczyniela
siganego ze wzesień 1939.

seb: T: VI: 87/696 Musiał B. p. II
rekoz. "Madnotekki"; imp. Bydg.

282.1102

Pyda Józef

Wypysk
AK

11

Dej. AK Białostowie; w 1945 r.
aresztowany przez UB ze prze-
kierowaniem do AK i osadzony w
wypyskim więzieniu sądowym.

zob: T. M.: 87/696 Musiał B., z. u
art. 15, Roz. Kadłobicki's 13t; imp.
Bydgoszcz

efz v 102

Pyda Józef

Wypisyk. 12
AK.

Aresztowany w okresie luty - 20.04.
1945 r.

sob. T. M: 87/696 Muśiat B. 12. IV / 2
s. 2, imp. Bydgoszcz.

AK 102

a Pyda Józef

Wypych
AK 13

adres z 1994 r.

ul. Chrobrego 8

43-502 Czechowice-Dziedzice

zob: T: M-87/696 Musiał B,
cz. IV/2 s. 1 Imp. Bydg.

efk. T, 102

a Pyda J.
ps. "Tadousz"

Wyszuki
AK 14

Dm. 24. 01. 1989 r. Musiat Bene-
dykt ostatni ostatnią kartkę jego
releji - potwierdzonej przez B. Musiat'a

zob. J: IV: 87/696 Musiat B, 02. IV / 1 S. 4,
Imp. Bydg.

Wk. T 102

Bydgoszcz

M-205

AK. Wyrzysk

Ryda Józef

Pyda Józef

ZESKAZOWANE

